

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 ในส่วนที่เป็นการจัดการอาชีวศึกษา หมวด 1 บททั่วไป มาตรา 6 กำหนดให้การจัดการอาชีวศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพต้องเป็นการจัดการศึกษาในด้านวิชาชีพที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพพระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี รวมทั้งเป็นการยกระดับการศึกษาวิชาชีพให้สูงขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยนำความรู้ในทางทฤษฎีอันเป็นสากล และภูมิปัญญาไทยมาพัฒนาผู้รับการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในทางปฏิบัติ และมีสมรรถนะจนสามารถนำไปประกอบอาชีพในลักษณะผู้ปฏิบัติหรือประกอบอาชีพโดยอิสระได้ มาตรา 7 การจัดการอาชีวศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพให้จัดได้ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา และสถาบันตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ (พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา, 2551, น. 3) เนื่องจากคนเป็นเป้าหมายที่ได้รับประโยชน์ และผลกระทบของการพัฒนา ในขณะเดียวกันก็เป็นผู้ขับเคลื่อนการพัฒนาไปสู่เป้าหมาย ดังนั้น จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 จึงเน้นการพัฒนาคนทุกกลุ่มทุกวัยให้มีความรู้พื้นฐานเข้มแข็ง มีทักษะชีวิต พัฒนาสมรรถนะ ทักษะของกำลังแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการ พร้อมก้าวสู่โลกของการทำงาน และการแข่งขันอย่างมีคุณภาพ โดยกำหนดวัตถุประสงค์ในการพัฒนาคน และสังคมไทย เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะกำลังคนให้สามารถประกอบอาชีพเพื่อดำรงชีวิต และสนับสนุนการแข่งขันของประเทศ กำลังคนระดับกลางและระดับสูงขาดแคลนทั้งปริมาณและคุณภาพ ทั้งในเรื่องของการวิจัยพัฒนายังอยู่ในระดับต่ำ เป็นจุดจุดรั้งการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ขณะที่ความต้องการของกำลังคนระดับกลางภาคธุรกิจ และภาคอุตสาหกรรมมีถึงร้อยละ 60 จึงจำเป็นต้องเร่งผลิตกำลังคนระดับกลางโดยเฉพาะสายอาชีวศึกษา เพื่อสนองความต้องการของตลาดแรงงาน และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550, น. 12)

การจัดการอาชีวศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพในประเทศไทยดำเนินการโดยหลายหน่วยงานในระดับกระทรวง ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงแรงงาน และกระทรวงอื่น ๆ โดยกระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานที่มีนักเรียน นักศึกษาอยู่ในความรับผิดชอบมากที่สุด และมีสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ทำหน้าที่ในการจัดกระบวนการศึกษา เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพพระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี และมีรูปแบบการจัดการอาชีวศึกษา 3 รูปแบบ คือ 1) การศึกษาในระบบเป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เน้นการศึกษาในสถานศึกษาเป็นหลัก โดยมีการกำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการ หลักสูตร ระยะเวลา การวัดและการประเมินผลที่เป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน 2) การศึกษานอกระบบเป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบวิธีการศึกษา ระยะเวลา การวัดและการประเมินผลที่เป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหา และหลักสูตรจะต้อง

มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม และ 3) การศึกษาระบบทวิภาคีเป็นวิธีการจัดการศึกษาวิชาชีพแนวทางหนึ่งที่เกิดจากข้อตกลงระหว่าง สถานศึกษาอาชีวศึกษา หรือสถาบันกับสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ ในเรื่อง การจัดหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล โดยผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งในสถานศึกษา อาชีวศึกษาหรือสถาบัน และเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานของรัฐ เพื่อประโยชน์ในการผลิตและพัฒนากำลังคน สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันสามารถ จัดการศึกษา หลายรูปแบบรวมกันได้ ทั้งนี้ สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันนั้นต้องมุ่งเน้นการจัดการศึกษาระบบ ทวิภาคีเป็นสำคัญ (พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา, 2551, น. 3)

วิทยาลัยเทคนิคแม่สอดเป็นสถานที่ศึกษาในสังกัดคณะกรรมการการอาชีวศึกษาแห่งเดียว ที่ตั้ง อยู่ในจังหวัดตากฝั่งตะวันตก ที่ประกอบด้วย 5 อำเภอ คือ อำเภอแม่สอด อำเภอแม่ระมาด อำเภอพบ พระ อำเภอท่าสองยาง และอำเภออุ้มผาง เป็นสถานศึกษา ระดับอำเภอ อยู่เขตชายแดนของอำเภอแม่ สอด จังหวัดตาก ได้เปิดสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) นอกจากนี้วิทยาลัยเทคนิคแม่สอด ได้จัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี โดยสถานศึกษาได้ลงนาม ความร่วมมือจัดการศึกษาระบบทวิภาคีกับสถานประกอบการในเขตพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมา และ หน่วยงานในท้องถิ่นและองค์กรระหว่างประเทศ ได้แก่ บริษัท ที.เค.การ์เม้นท์ แม่สอด จำกัด มูลนิธิ ช่วยเหลือเด็กชายแดนของจังหวัดตาก เรือนจำอำเภอแม่สอดและ ADRA Thailand เนื่องจาก จำนวน โรงงานของจังหวัดตาก ทั้งหมด 656 แห่ง ตั้งอยู่ในเขตอำเภอแม่สอดมากที่สุด จำนวน 359 แห่ง หรือ ร้อยละ 54.73 เนื่องจากเป็นเขตเศรษฐกิจการค้าของจังหวัด โดยส่วนใหญ่จะเป็นโรงงานอุตสาหกรรม การเกษตรมากที่สุด จำนวน 130 แห่ง หรือร้อยละ 19.82 รองลงมาจะเป็นโรงงานอุตสาหกรรมเครื่อง แต่งกาย จำนวน 124 แห่ง หรือร้อยละ 18.90 อยู่ในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน (สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้า จังหวัดตาก, 2560) จากข้อมูลดังกล่าว ในปีการศึกษา 2559-2560 พบว่า มีกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา จากการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ของนักเรียนนักศึกษาในระบบทวิภาคีในสถานประกอบการในเขตพื้นที่ ชายแดนไทย-เมียนมา จำนวนมาก ที่ส่งผลให้นักเรียนนักศึกษาต้องออกกลางคัน และไม่สามารถไปฝึก ประสบการณ์อาชีพได้จนครบระยะเวลาที่กำหนดของหลักสูตร สาเหตุของประเด็นปัญหาจาก การสอบถามเบื้องต้น อาทิเช่น 1) ระยะทางในการเดินทางไปปฏิบัติงาน หรือฝึกประสบการณ์วิชาชีพไกล จากที่พัก 2) เครื่องจักร อุตสาหกรรม อุปกรณ์สำนักงาน ในสถานประกอบการ นักเรียนนักศึกษายังไม่ รู้จัก ไม่ทราบวิธีทำงาน 3) ไม่มีขั้นตอนในการปฏิบัติที่ชัดเจนในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษา 4) นักเรียนนักศึกษาปรับตัวเข้ากับสังคมการทำงานได้น้อย นอกจากนี้ นักเรียนนักศึกษายังไม่ผ่านเกณฑ์ การวัดและประเมินผล เป็นต้น

จากประเด็นดังกล่าว พบว่า การผลิตกำลังคนให้เป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกับความต้องการ ของสถานประกอบการ และการพัฒนาประเทศเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการผลิตกำลังคนด้าน อาชีวศึกษาและเทคโนโลยี ตามความต้องการของสถานประกอบการและตลาดแรงงาน โดยเน้นการผลิต กำลังคนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และปริญญาตรี สายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการให้มีคุณภาพ และมีค่านิยมที่ดีในการเรียนด้านอาชีวศึกษา ผู้วิจัยได้ ตระหนักถึงความสำคัญและปัญหาดังกล่าว และนอกจากนี้ ยังเป็นการสนองนโยบายทางการศึกษา จึงได้ ทำการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในเขตชายแดนไทย-เมียนมา

ด้านจังหวัดตากของวิทยาลัยเทคนิคแม่สอด เพื่อเป็นแนวทางให้สถานศึกษา และสถานประกอบการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถนำรูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในเขตชายแดนไทย–เมียนมาด้านจังหวัดตากของวิทยาลัยเทคนิคแม่สอด โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการสร้างรูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในเขตชายแดนไทย–เมียนมาด้านจังหวัดตากของวิทยาลัยเทคนิคแม่สอด
2. เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในเขตชายแดนไทย–เมียนมาด้านจังหวัดตากของวิทยาลัยเทคนิคแม่สอด
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในเขตชายแดนไทย–เมียนมาด้านจังหวัดตากของวิทยาลัยเทคนิคแม่สอด
4. เพื่อประเมินรูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในเขตชายแดนไทย–เมียนมาด้านจังหวัดตากของวิทยาลัยเทคนิคแม่สอด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลวิจัยครั้งนี้จะเป็นข้อมูล/สารสนเทศสำหรับผู้บริหารของวิทยาลัยเทคนิคแม่สอดและสถานประกอบการ ครูผู้สอนในระบบทวิภาคี และครูฝึกในสถานประกอบการ นำไปวางแผนการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป
2. ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นข้อมูล/สารสนเทศให้กับผู้บริหารระดับสูงของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา นำไปเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติในการจัดการอาชีวศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมทั้งสถานศึกษาที่มีบริบทใกล้เคียงกับวิทยาลัยเทคนิคแม่สอดสามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษานั้นๆ ได้

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ตามขั้นตอนการวิจัยซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน รายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการสร้างรูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในเขตชายแดนไทย–เมียนมาด้านจังหวัดตากของวิทยาลัยเทคนิคแม่สอด

ในการศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการสร้างรูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในเขตชายแดนไทย–เมียนมาด้านจังหวัดตากของวิทยาลัยเทคนิคแม่สอด แบ่งออกเป็น 2 ชั้นย่อย ดังนี้

ขั้นที่ 1.1 การสังเคราะห์การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในเขตชายแดนไทย-เมียนมาด้านจังหวัดตากของวิทยาลัยเทคนิคแม่สอด จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

1.1.1 แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูล ได้แก่ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการอาชีวศึกษา โดยการศึกษาหลักการ แนวคิด และสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี แนวคิดและทฤษฎีการบริหารการศึกษา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.1.2 ตัวแปรที่ศึกษา

การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในเขตชายแดนไทย-เมียนมาด้านจังหวัดตากของวิทยาลัยเทคนิคแม่สอด

ขั้นที่ 1.2 การศึกษาแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในเขตชายแดนไทย-เมียนมาด้านจังหวัดตากของวิทยาลัยเทคนิคแม่สอด

1.2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และ/หรือประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษา/การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี จำนวน 6 คน ได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

1.2.2 ตัวแปรที่ศึกษา

แนวทางในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในเขตชายแดนไทย-เมียนมาด้านจังหวัดตากของวิทยาลัยเทคนิคแม่สอด

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในเขตชายแดนไทย-เมียนมาด้านจังหวัดตากของวิทยาลัยเทคนิคแม่สอด

ในการสร้างรูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในเขตชายแดนไทย-เมียนมาด้านจังหวัดตากของวิทยาลัยเทคนิคแม่สอด แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 2.1 การยกร่างรูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในเขตชายแดนไทย-เมียนมาด้านจังหวัดตากของวิทยาลัยเทคนิคแม่สอด ดำเนินการดังนี้

2.1.1 ผู้วิจัยนำข้อมูลจากผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการสร้างรูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มายกร่างรูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในเขตชายแดนไทย-เมียนมาด้านจังหวัดตากของวิทยาลัยเทคนิคแม่สอด

2.1.2 ผู้วิจัยนำร่างรูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในเขตชายแดนไทย-เมียนมาด้านจังหวัดตากของวิทยาลัยเทคนิคแม่สอด นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบรูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในเขตชายแดนไทย-เมียนมาด้านจังหวัดตากของวิทยาลัยเทคนิคแม่สอดต่อไป

2.1.3 ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิไปดำเนินการปรับปรุงแก้ไข และจัดทำเป็นร่างรูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในเขตชายแดนไทย-เมียนมาด้านจังหวัดตากของวิทยาลัยเทคนิคแม่สอด

ขั้นที่ 2.2 การตรวจสอบรูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในเขต ชายแดนไทย–เมียนมาด้านจังหวัดตากของวิทยาลัยเทคนิคแม่สอด โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ในการตรวจสอบรูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในเขตชายแดนไทย–เมียนมาด้านจังหวัดตากของวิทยาลัยเทคนิคแม่สอดโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ดำเนินการ ดังนี้

2.2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 คน ได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง

2.2.2 ตัวแปรที่ศึกษา

ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในเขตชายแดนไทย–เมียนมาด้านจังหวัดตากของวิทยาลัยเทคนิคแม่สอด

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในเขตชายแดน ไทย–เมียนมาด้านจังหวัดตากของวิทยาลัยเทคนิคแม่สอด

3.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ครูผู้สอนในระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิคแม่สอด จำนวน 12 คน และครูฝึกในสถานประกอบการ จำนวน 29 คน รวมจำนวน 41 คน ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2562 ได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง

3.2 ตัวแปรที่ศึกษา

การปฏิบัติตามรูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในเขตชายแดนไทย–เมียนมาด้านจังหวัดตากของวิทยาลัยเทคนิคแม่สอด

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินรูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในเขตชายแดนไทย– เมียนมาด้านจังหวัดตากของวิทยาลัยเทคนิคแม่สอด

ในการประเมินรูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในเขตชายแดนไทย–เมียนมาด้านจังหวัดตากของวิทยาลัยเทคนิคแม่สอด แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 4.1 การเปรียบเทียบร้อยละของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักเรียนนักศึกษาระบบทวิภาคีก่อนและหลังทดลองใช้รูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีใน เขตชายแดนไทย–เมียนมาด้านจังหวัดตากของวิทยาลัยเทคนิคแม่สอด

4.1.1 แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูล ได้แก่ คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนนักศึกษาระบบทวิภาคี ในปีการศึกษา 2561 และปีการศึกษา 2562 จากฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยเทคนิคแม่สอด

4.1.2 ตัวแปรที่ศึกษา

คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังทดลองใช้การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในเขตชายแดนไทย–เมียนมาด้านจังหวัดตากของวิทยาลัยเทคนิคแม่สอด

ขั้นที่ 4.2 การประเมินสมรรถนะของนักเรียนนักศึกษาระบบทวิภาคี

4.2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ครูฝึกในสถานประกอบการ จากสถานประกอบการ 4 แห่ง ได้แก่ 1) บริษัท ที.เค การ์เม้นท์แม่สอด จำกัด 2) ศูนย์ฝึกอบรมการโรงแรมและภัตตาคาร 3) บริษัท เค.ไทย ไฮดรอลิค จำกัด และ 4) บริษัท คอร์ปอเรชั่น เทคโนโลยี โซลูชั่น จำกัด จำนวน 29 คน ที่ปฏิบัติงานในสถานประกอบการ ในปีการศึกษา 2562 ได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง

4.2.2 ตัวแปรที่ศึกษา

สมรรถนะของนักเรียนนักศึกษาระบบทวิภาคีใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะวิชาชีพ ด้านเจตคติ คุณธรรมและจริยธรรม

ขั้นที่ 4.3 การประเมินความพึงพอใจของนักเรียนนักศึกษาระบบทวิภาคีที่มีต่อรูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในเขตชายแดนไทย–เมียนมาด้านจังหวัดตากของวิทยาลัยเทคนิคแม่สอด

4.3.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ นักเรียนนักศึกษาระบบทวิภาคี จำนวน 169 คน ในปีการศึกษา 2562 ได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง

4.3.2 ตัวแปรที่ศึกษา

ความพึงพอใจของนักเรียนนักศึกษาระบบทวิภาคีที่มีต่อรูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในเขตชายแดนไทย–เมียนมาด้านจังหวัดตากของวิทยาลัยเทคนิคแม่สอด

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี** หมายถึง ระบบการจัดการเรียนรู้คู่กับการฝึกทำงานอาชีพจริง ที่เกิดจากความร่วมมือที่ติดต่อกันระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการในเรื่องการจัดหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การจัดการฝึกอาชีพ การวัดและการประเมินผล

2. **รูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในเขตชายแดนไทย–เมียนมาด้านจังหวัดตากของวิทยาลัยเทคนิคแม่สอด** หมายถึง รูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในเขตชายแดนไทย–เมียนมาด้านจังหวัดตากของวิทยาลัยเทคนิคแม่สอดให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิคแม่สอด ซึ่งมี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยนำเข้า (Inputs) องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการ (Process) และองค์ประกอบที่ 3 ผลผลิต (Outputs) ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยนำเข้า หมายถึง ปัจจัยที่สำคัญที่สถานศึกษานำมาบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยเทคนิคแม่สอด ประกอบด้วย 1) นโยบายภาครัฐ 2) คณะกรรมการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี 3) งบประมาณการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี และ 4) ขอบข่ายงานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี หมายถึง กระบวนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของมหาวิทยาลัยเทคนิคแม่สอด ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน และการจูงใจ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Planning: P) หมายถึง เป็นการกำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัดความสำเร็จของเป้าหมายและแนวทางการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

ขั้นตอนที่ 2 การจัดองค์การ (Organizing: O) หมายถึง เป็นการกำหนด โครงสร้าง การแบ่งงานและการกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้รับผิดชอบ ในการนำปัจจัยนำเข้าทางการบริหารทุกประเภทมาใช้ในการดำเนินงานเพื่อให้การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้เกิด ประสิทธิภาพ

ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินงาน (Doing: D) หมายถึง เป็นการดำเนินงานตาม วิธีการหรือแนวทางที่กำหนดและเก็บรวบรวมบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องและผลลัพธ์ของตัวชี้วัด ความสำเร็จของเป้าหมายของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

ขั้นตอนที่ 4 การควบคุม (Controlling: C) หมายถึง เป็นการนิเทศ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามเป้าหมายของการจัดการอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีที่ได้กำหนดไว้ โดยกำหนดบทบาทหน้าที่และผู้รับผิดชอบในการนิเทศ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลในแต่ละภาระงานและขั้นตอนของการปฏิบัติงานที่ชัดเจน และมีการรายงาน ผลการปฏิบัติงานให้แก่ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบ

ขั้นตอนที่ 5 การปรับปรุง (Acting: A) หมายถึง เป็นการนำรายงานผลการ ปฏิบัติงานมาพิจารณาโดยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง หากการดำเนินงานไม่เป็นไปตามเป้าหมายของ การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ให้ร่วมกันแสวงหาแนวทางปรับปรุง และหากการดำเนินงาน บรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้แล้วให้พัฒนาให้ดียิ่งขึ้นไป

การจูงใจ (Motivating: M) หมายถึง เป็นกลไกของการขับเคลื่อนในทุกขั้นตอนของ กระบวนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิคแม่สอด โดยการจูงใจประกอบด้วย การเป็นผู้นำในการดำเนินงาน การติดต่อสื่อสาร การประสานงาน ให้ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถาน ประกอบการสามารถทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ประกอบที่ 3 ผลผลิตการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี หมายถึง ผลการ ดำเนินงานตามกระบวนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิคแม่สอด ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนนักศึกษาในระบบทวิภาคี สมรรถนะของนักเรียนนักศึกษาในระบบ ทวิภาคี และความพึงพอใจของนักเรียนนักศึกษาในระบบทวิภาคี

เงื่อนไขความสำเร็จ หมายถึง เงื่อนไขที่สำคัญที่จะทำให้การจัดการอาชีวศึกษาระบบ ทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิคแม่สอดประสบความสำเร็จ ได้แก่ 1) สถานประกอบการให้ความร่วมมือการ จัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีกับสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง และ 2) การจัดงบประมาณ สนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

3. ความพึงพอใจของนักเรียนนักศึกษา หมายถึง ความพึงพอใจของนักเรียนนักศึกษาที่มี ต่อรูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิคแม่สอด

4. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง รองผู้อำนวยการสถานศึกษาของวิทยาลัยเทคนิคแม่สอด ทุกฝ่าย ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2562

5. ครูผู้สอนในระบบทวิภาคี หมายถึง ครูผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่สอนนักเรียนนักศึกษาในระบบ ทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิคแม่สอด ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2562

6. ผู้บริหารสถานประกอบการ หมายถึง ผู้บริหารแหล่งประกอบกิจการที่สามารถสร้าง มูลค่าสินค้าหรือบริการในหลาย ๆ กิจการทั้งในรูปองค์กรเอกชน บริษัท หรือองค์กรของรัฐ โดยมี บุคลากรส่วนหนึ่งเป็นพนักงาน หรือเจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่ตามโครงสร้างบริหารงาน มีการดำเนินงาน กิจกรรมและพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบ ที่ปฏิบัติงานในสถานประกอบการ ในปีการศึกษา 2562 ที่ร่วมมือจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีกับวิทยาลัยเทคนิคแม่สอด

7. ครูฝึกในสถานประกอบการ หมายถึง หัวหน้างาน หรือผู้ควบคุมการฝึกใน สถานประกอบการ ซึ่งเป็นผู้ประสานงานการจัดฝึกงาน จัดทำแผนการฝึกอาชีพ ควบคุมดูแลและ แก้ไข ปัญหาเกี่ยวกับนักเรียนนักศึกษาในการฝึกอาชีพ ที่ปฏิบัติงานในสถานประกอบการ ในปีการศึกษา 2562

8. นักเรียน หมายถึง นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ชั้นปีที่ 3 ของ วิทยาลัยเทคนิคแม่สอด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ที่เรียนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของ วิทยาลัยเทคนิคแม่สอด ในปีการศึกษา 2562

9. นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ชั้นปีที่ 2 ของ วิทยาลัยเทคนิคแม่สอด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เรียนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของ วิทยาลัยเทคนิคแม่สอด ในปีการศึกษา 2562